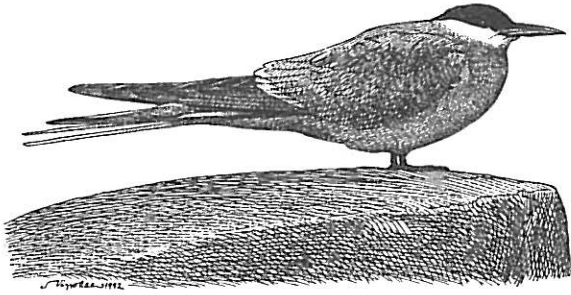

Rødnebbterne *Sterna paradisaea*

Global utbredelse

Rødnebbterna har en cirkumpolar utbredelse, med et hekkeområde som strekker seg gjennom nordlige deler av Eurasia og Nord-Amerika via Grønland og Island til Svalbard. I Europa opptrer den i kystområder sør til De britiske øyer, derfra østover gjennom Nederland, Tyskland og Danmark til Østersjølandene, unntatt Latvia, Litauen og Polen. Arten har gått tilbake i sørvestre deler av Europa de seinere år.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge hekker rødnebbterna vanlig langs kysten fra Nord-Rogaland til Finnmark. I Nord-Norge er den også alminnelig utbredt i innlandet, hvor den bl.a. kan påtreffes høyt til fjells. Videre sør- og østover langs kysten forekommer den spredt og fåtallig til Lindesnes, og etter hvert også i ytre deler av Oslofjorden. Fra de sentrale deler av Skagerrak-kysten foreligger kun ett hekkefunn. Rødnebbterna er sterkere knyttet til ytre kystområder enn makrellterna, men er også bedre tilpasset til å jakte på insekter i indre fjellvatn enn sin slektning. I Sør-Norge forekommer innlandshekkning sjeldnere enn nordpå, og er først og fremst begrenset til et område som strekker seg fra nordlige deler av Buskerud gjennom Oppland og Hedmark til Femundsmarka og videre nordover mot Trøndelag. Det foreligger også lavlandshekkefunn fra Romania. Arten skal i tillegg hekke i Mjøsområdet, uten at dette framgår av Atlas-kartet. Siden rødnebbterne og makrellterne er forholdsvis like av utseende, kan en generelt ikke se bort fra at artsforvekslinger og dermed feilplottinger kan ha skjedd. Omfanget har imidlertid neppe kunnet påvirke helhetsbildet av de to artene.

Rødnebbterna hekker vanligvis på små holmer og skjær, ofte nær strandkanten. Den kan også ta i bruk halvøy og nes som hører til fastland. Reiret plasseres i åpent terreng, enten på bart underlag (fjell, grus, sand) eller på gressmarker, lyngheier eller i sump-landskap. Den hekker ofte sammen med makrellterne. I innlandet er rødnebbterna knyttet til fiskerike vatn og vassdrag.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Rødnebbterna opptrer i størst antall i Nord-Norge, og blir gradvis mer fåtallig mot sør. De tetteste bestandene finnes i ytre kyststrøk. Den norske hekkebestanden er anslått til 40.000 par, men tallet er meget usikkert. Dette har sammenheng med mangelfulle takseringer, forvekslingsmuligheter med makrellterne, at arten ofte skifter hekkeplass og at hekkebestanden svinger betydelig fra år til år i takt med næringstil-

gangen. I enkelte distrikter, spesielt nordpå, kan det f.eks. gå flere år mellom hver gang vellykket hekking finner sted (Strann 1991).

Omfattende hekkesvikt fant sted i Nord-Norge og deler av Midt-Norge flere år på midten av 1980-tallet, trolig som følge av nedgang i tobis-bestanden. Fuglene kunne da plutselig avbryte hekkingen og trekke bort fra koloniområdene (Strann 1991). Predasjon og menneskelig ferdsel har også medvirket til dårlig hekkeresultat i disse områdene. I SØ-Norge har rødnebbterna økt noe i antall og utbredelse etter at den etablerte seg i Østfoldskjærgården på begynnelsen av 1970-tallet. Men den er fortsatt konsentrert om et begrenset område i Ytre Oslofjord. Også i Vest-Agder og Rogaland synes arten å ha vært i svak framgang.

Hekkebiologi

Rødnebbterna hekker i tette kolonier som enkelte ganger kan romme over 1000 par. Det vanligste er imidlertid fra 20-30 og opp til 500 par. Den kan også opptre enkeltvis. De største koloniene finnes i Troms og Finnmark, og i ytre kyststrøk. Av og til kan den også etablere store kolonier ved ferskvann i innlandet, således er det konstatert over 200 par ved en slik innlandslokalitet i Finnmark. Rødnebbterna hekker ofte i blandingskolonier med makrellterne. I slike tilfeller er det vanlig at den av de to artene som er tallmessig underlegen, etablerer små subkolonier i utkanten av koloniområdet. Rødnebbterna blir normalt forplantningsdyktig i 3-4 års alderen. Den legger oftest 2 (1-3) egg, som ruges i ca. 21 døgn. Eggene plasseres på bakken i en grop eller i et enkelt reir bygd opp av strå, tang o.l. I Sør-Norge starter eggleggingen i slutten av mai, godt og vel en måned tidligere enn i de nordligste landsdeler. Ungene forlater reiret etter et par døgn, men oppholder seg i nærheten av reirområdet fram til de blir flygedyktige etter ca. tre uker. Foreldrefuglene er meget aggressive ved reiret og går ofte til fysisk angrep på inntrengeren. Det er vanlig med stabile parforhold.

Trekkforhold

Rødnebbterna er en eminent flyger som trekker den rekordlange avstanden ned til antarktiske farvann for å overvintre. Enkelte individer stanser trolig langs sør- og vestkysten av Afrika. Den forlater Norge fra slutten av juli til begynnelsen av september og vender tilbake til de sørligste landsdeler i første halvdel av mai, eller sist i april. Ankomsten til Finnmark skjer ca. en måned seinere. Ett år gamle fugler i karakteristisk ungfugldrakt påtreffes svært sjelden i Norge.

Ole Kristian Spikkeland

Rødnebbterne *Sterna paradisaea*

738 ● Konstatert hekking

235 ● Sannsynlig hekking

200 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

